כובש הלבבות

אלפיים באי אוהל־שם התל־אביבי קיבלו את מישה אלמן בתשואות סוערות אחר שהשמיע בכינורו (כשהוא מלווה, בפסנתר, על־ידי ארווין הרבסט) סונטות של הנדל ובטהובן, שסון לבאך, נעימה יהודית לאח־רון, מסן־דומינגו לבנימין, נוקטורנו לשופין, פולוניז לויניאבסקי וסימפונייה ספרדית ללא־לו, כשם שקיבלוהו משך חמשים שנותיו האחרונות מליוני מאזיני קונצרטים ברחבי העולם (כולל הופעות ניו־יורקיות, בהן הא־זינו עד עשרים אלף איש). אחר חמישה הד־רנים שהכנר־הגאון בן ה־60 נאלץ להשמיע לקהל שמחא כפיים בקצב, הוברר קסמו של הכנר בפראק השחור והחולצה המלבינה לח־לוטין : נגינתו כובשת לבבות.

אולם את יכולתו לכבוש לבבות הדגים אלמן כבר לפני חמשים וחמש שנים כאשר עשיר־עיירתו (באוקראינה), גוי אוהב מוסיקה, התפעל מנגינת הכינור של הילד בן החמש (שהיה נכדו של נגן חתונות מקצועי, כלי־זמר, שבלעדיו היתה „חתונה דומה יותר ללוייה מאשר לשמחה"), שכר לו מורה פרטי ודאג להכניסו לאקדמיה הממלכתית באודיסה.

בגיל 12 יצא ילד הפלא לסיור בעולם (מב־צע שהוא חוזר עליו, עד־היום, לעתים קרובות למדי), כבש את הלבבות שוב, התיישב כע־בור שבע שנים נוספות בארצות־הברית, הוכר כאחד מגדולי נגני הכינור בעולם.

מלבד היותו בארץ בפעם השנייה (לראשו־נה : 1935) הוא מצטיין בעוד תכונה היקרה לחלק מן היישוב : מישה אלמן סרב, למרות כל ההפצרות, להופיע בגרמניה ואוסטריה שלאחר מלחמת העולם השנייה.

החידון המוסיקלי

מלבד 14 הפתרונות לחידון בהעולם הזה 723 הוא נתפרסם גם בהעדרו של התלוש בעמוד 14 וגרם לצלצול טלפוני בלתי־פוסק למערכת שנתבעה להסביר לאן נעלם התלוש. רבים בחרו בדרך קלה יותר: תלשו את הדף המכיל את העמודים 13, 14, שיגרוהו בשל־מית כהוכחה על רצונם הטוב.

14 היצירות, שתוארו על־ידי דוש, הן :

1) מחול השעות 2) חלום ליל קיץ 3) מפצח האגוזים 4) האמריקאי בפאריס 5) סימפונייה בלתי גמורה 6) ווילהלם טל 7) מחול המוות 8) המשורר והאכר 9) הזמנה למחול 10) מדם באטרפליי 11) הספר מס־ביליה 12) שחרזדה 13) שולה הפנינים 14) פאוסט.

חמשת הפותרים, ששמותיהם עלו בגורל, ושזכו בפרסי ספרים, הם :

עליזה בוכמן, ירושלים, שבונת אבן־יהושע, בית גאון ; צפורה דה־בר, בני־ברק, גבעת רוקח ; מרדכי מרמורוש, פתח־תקוה, פג"ה, שיכון וותיקי ההסתדרות 311 ; אסף פרנקל, כפר גלעדי ; א. שפיגלמן, ארצות־הברית, קליפורניה, ברקלי 9, רידוי רואד 2532.

המחתרת לאור היום

דברי הימים למלחמת השיחרור (168 ע') — בעריכת יעקב עמדמי ואריה מליץ — הוצאת ספרים שלח (3.250 ל"י).

„המדינה היהודית זקוקה לחסותה של ברי־טניה. לכן לא ייתכן מצדנו שום מעשה שיש בו מעין גילוי איבה לאנגליה או גרימת נזק לאינטרסים החיוניים לה..." מי אמר מלים אלה? הקורא בשנת תשי"ב יקשה לנחש. אמר אותן : ד"ר משה סנה (קליינבאום), ראש המפקדה הארצית של ההגנה, בהארץ. התא־ריך : 14 למאי, 1945, בדיוק שלוש שנים לפני הקמת המדינה.

מישה אלמן, כנר
החתונה לא דמתה ללוויה

דברים אלה של מי שהיה עתיד להיות נציג הקו הפרוקומינפורמי ביותר במפ"ם אינם הקוריוז היחיד ב־168 עמודים שופעי תמו־נות ועובדות מרתקות, ברובן ידועות אך נשכחות, בחלקן חדשות. ציטטות אחרות, העלולות להעלות היום חיוך על השפתיים : „תנועת הפועלים בארץ אף פעם לא דרשה ולא אמרה : אנגליה, צאי מארץ־ישראל. דרי־שתנו היתה תמיד — הגשמת המנדט." דברים אלה נאמרו על־ידי גולדה מאירסון באסיפת מפא"י בדיוק חצי שנה לפני פרוץ מלחמת העצמאות.

100 מליון לירות. אף כי רוב הספר בא לחדש זכרונות ולצרפם יחד לסיפור מקיף אחד של מלחמת השיחרור — כוונת המחב־רים : כל הפעולות היזומות בכוח הנשק והזרוע למלחמה בשלטון הזר ובניגוד לחו־קיו — הרי כולל הספר כמה פרטים, שלא היו ידועים לקהל הרחב. כך הוא מספר שההגנה ה„לאומית" נתפלגה מן ההגנה הכל־לית ב־1929 מפני שירמיהו הלפרין, ממנהיגי ביתר, התלונן על הפליות מפלגתיות. בשעה שרומל התקרב לארץ נחתם הסכם בין נציגי אצ"ל וצבא צרפת החפשית בדבר הוצאה לפועל של פעולות חבלה בעצמים צבאיים במקרה של פלישה גרמנית. הסכם זה נחבל, אחר כך, על־ידי האנגלים, שחשדו כי הצר־פתים רצו להתנקם בהם בכלל התככים של ספירס בסוריה.

בסוף 1944 נפגשו אליהו גולומב ומשה סנה עם מנחם בגין, דרשו להפסיק את פעו־לות האצ"ל מתוך תקוה בנצחון מפלגת הלייבור בבחירות כעבור כמה חדשים. הם היו בטוחים שפרוש הדבר שגוי מוחלט במ־דיניות הבריטית בארץ.

מעשיה משעשעת : איש אצ"ל שנחטף ע"י ההגנה והוחזר הביתה ונאסר מיד, נשאל על־ידי קצין בריטי אם החזיר את דמי הנסיעה. כשאמר שאינו יודע לפי, אמר לו הבריטי : אתה יכול לשלוח את הכסף לד"ר מ. קליינ־באום (סנה).

לא ידועה גם עמדתו של ישראל רוקח בימי מסירת אנשי המחתרת לידי הבריטים. רוקח אמר, בשעתו, לד"ר וייצמן : „אתה כנשיא ההסתדרות הציונות אחראי לחטיפות. כעת אני מצטער על קבלת הפנים החגיגית שתל־אביב סידרה לכבודך."

הדו"ח של גולומב ב־1945 : „את השימוש באמצעים של כוח ומסירת עבריינים למשטרה (הבריטית) מתיר לעצמו הישוב רק במקרה של פעולה מסוכנת מצד העבריינים. לשמ־חתנו נעשו אמצעים אלה מיותרים כיום, ואולי גם לא יהיה צורך לחדש אותם..."

ולעניין פיצוץ מלון המלך דוד, שנעשה בידיעת ההגנה, פתקה של ישראל גלילי למנחם בגין : „התוצאות החמורות מפעו־לתכם הביאו להתפתחות בלתי נראית מראש. ההגבה כפי שפורסמה בעתונות לא התחשבה בהדרכתנו והיתה, איפוא, בלתי נמנעת..." באור זה נראות ההתקפות החריפות על אצ"ל באותם הימים קצת בלתי־מוצדקות.

ולסיכום הפרשה, הודעת הממשלה הברי־טית יומיים לפני סיום המנדט : „החל מגמר המלחמה נרצחו 338 נתינים בריטיים בארץ ישראל ובאותו זמן עלו כחות הצבא כאן למשלם המסים הבריטי 100 מליון לירות... 84.000 חיילים, שלא קיבלו כל עזרה מן העדה היהודית..."

מלכודת של האינטליג'נס. אין זה ספר היסטוריה. חסרים הרבה דברים, שמן הראוי שיתפרסמו באחד הימים : תמונותיהם של מבצעי הפעולות ופרטי חייהם, הסברה מקיפה יותר על היחסים הפנימיים בין שני ארגוני המחתרת, וביניהם לבין ההגנה. כן לא כללה ההוצאה כמה פרטים חשובים, אם כי פחות נעימים : למשל, סיבת פטוריו של משה רוזנברג, מפקדו הראשון של אצ"ל שהוחלף ע"י רזיאל, או ה„הסכם" שנחתם בין אברהם שטרן ו„נציג איטלקי" * — אשר נתגלה רק כעבור שנים כמלכודת מטעם האינטליג'נס ה־בריטי.

אין להכחיש שהדברים כתובים בהתאפקות רבה ובאובייקטיביות. דבר זה בולט פחות במדור התמונות : כך אין אף תמונה אחת על פרשת רצח הלורד מוין ומשפט מבצעיו, נושי לח"י. גם פרשת פעולתו של הלל קוק־פיטר ברגסון באמריקה, בלי ספק חלק מעניין של הפרשה הכללית, אינה בולטת במידה מספקת בחומר הכתוב והמצולם.

עם כל זה זהו ספר מרתק. כשנקראים הדברים כיום, במרחק של כמה שנים מן המאורעות, קשה להתעלם מן השינוי הגדול שחל מאז בכל המושגים. גם המעריצים וגם המתעבים יצטרכו עתה, אחרי כל מאורעות מלחמת העצמאות, לשנות את נקודת השק־פתם. בהשואה לאלפי מעשי הגבורה של המלחמה, כהתקפת הכידונים של חיל הרגלים, נראים מעשי ההעזה של אצ"ל ולח"י בפרו־פורציה הנכונה, לא מוגזמת אך גם לא מופחתת. ואילו כרוזי התועבה של הועד הלאומי („מעשי זוועה בוצעו על־ידי מטורי־פים...") נראים כיום פחות כנים.

אין זה ספר היסטורי. אולם זהו ספר שעל פיו אפשר, כיום, לכתוב היסטוריה. ומן הראוי שיוחל בתפקיד זה.

---

* בו הסכים יאיר לתת לצי האיטלקי בזי־מים בישראל, תמורת הקמת צבא עברי (בפיקוד איטלקי) והבאת עליה המונית משסח הכיבוש הגרמני, באישור האיטלקים.

חשבץ מס. 87

(ערוך עפ"י מתכונת הכתיב המלא)

מאוזן : 1) מחילה ; 4) זך ; 6) מקום החבור בין הזרוע והקנה ביד ; 10) היה... לאריות ולא ראש לשועלים ; 11) חי בארץ עוץ ; 13) בין היום ללילה ; 14) בבקשה ; 15) חדיש ; 17) אבי האב ; 18) מראה בש־עון את השעה ; 20) שמצריכה תשובה ; 23) כסוי לראש ; 25) שמונה־עשרה ; 27) מסולם הקולות ; 29) בעל־חי מימי ; 30) מרכב מחוליות הנמשכות זו אחר זו ; 32) תרנגולת צעירה ; 35) בוסתן ; 36) קול געיה ; 37) עוף ; 38) מדון ; 41) מפלצת ימית ; 43) בכסותו את השדה לא ישאר לירק אף שריד ; 45) כנוי ; 46) קרב המ־כונה ; 49) גדול מאגם וקטן מאוקינוס ; 51) כח ; 53) חופש ; 54) משכורת ; 55) מקום כנוס התבן ; 56) נקי ; 57) מקום מחסה בשעת הפצצה.

מאונך : 1) שקר ; 2) בחלקו הקדמי של הראש ; 3) מורה ; 4) רדיפה אחרי חית השדה ; 5) בקיע ; 7) אליל השמש במצרים הקדומה ; 8) „נעל" הסוס ; 9) מאכל מד־רחי ; 11) מדינה באפריקה אשר הוצעה ל־הרצל כמקום התישבות ליהודים ; 12) ראש ממשלה צ'כי ידוע ; 15) פסולת התבואה ; 16) כנוייו של מפקד לח"י ; 19) לוהט 21) דבור שקט ; 22) לשם נזרקות המעטפות בבחירות ; 24) תאנה שאינה מבושלת די הצורך ; 26) שונאו המושבע של הכלב ; 28) גבעה גבוהה ; 30) אחד המשוררים העבריים החיים ; 31) נישא ; 33) איש ; 34) זוג איברים חשוב ; 35) שאינו תושב ; 39) סוג מקלע ; 40) תן ; 41) סכום ; 42) סרט ; 44) ארמון ; 45) חומר המכונה בטעית בשם פקק ; 47) לבוש לכף הרגל ; 48) אש ; 50) ממנהיגי המהפכה הצרפתית ; 52) נוזל ; 54) כלי קבול עשוי בד.

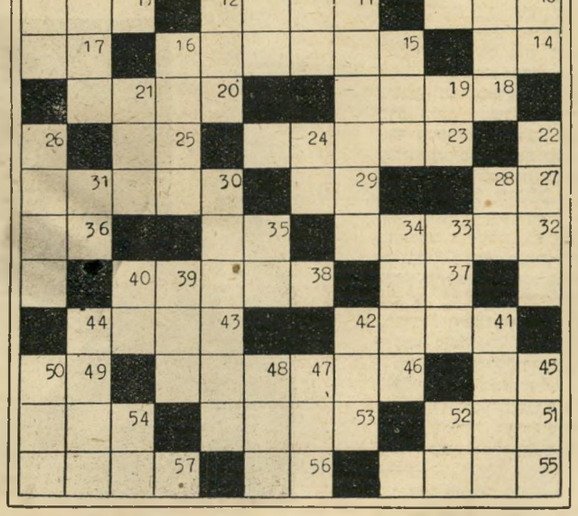

פתרון תשבץ מס' 86

מאוזן : 1) מרגרינה ; 6) עמרם ; 9) פחד ; 10) רמלה ; 12) גמיש ; 14) מאז ; 15) רחל ; 17) ליר ; 18) שילוח ; 20) צל ; 21) יש ; 22) שחר ; 23) ריר ; 25) תור ; 27) לוח ; 29) מים ; 31) רעש ; 33) נון ; 35) חכם ; 38) לחם ; 40) רוש ; 41) שר ; 42) צב ; 44) מחרשה ; 46) דו"ח ; 47) רכס ; 49) קצה ; 50) קולב ; 51) יערי ; 53) פסח ; 54) מחבת ; 55) פתח־תקוה.

מאונך : 1) מרגלית ; 2) גפיר ; 3) רחש ; 4) יד ; 5) הראל ; 6) על ; 7) מהר ; 8) מכללה ; 11) מזור ; 13) מישור ; 14) מירון ; 16) חץ ; 18) שחל ; 19) חיים ; 24) ריח ; 26) רעל ; 28) חורשה ; 30) מכשול ; 32) שחם ; 34) נוה ; 36) מר־חביה ; 37) מצרים ; 39) מחקר ; 43) בך ; 45) רציף ; 46) דוחק ; 48) סיב ; 50) קסת ; 52) עת ; 53) פח.